

Κρίση του δικομματισμού – άνοδος των «άκρων»

Ενα χρόνο μετά τη συμφωνία του Μνημονίου και των δανειστικών του συμβάσεων που το συνόδευσαν, το πολιτικό κλίμα στη χώρα καταγράφεται εξαιρετικό ρευστό, όπως και οι διαφαινόμενοι εκλογικοί συσχετισμοί.

Ο «δικομματισμός» βρίσκεται σε ελεύθερη πτώση, ενώ η δυσαρέσκεια από τη διακυβέρνηση έχει εκτιναχτεί στα ύψη. Τα δύο κύρια μέτωπα που έχει να αντιμετωπίσει η κυβέρνηση αφορούν στον τομέα της ακρίβειας (όπου το 89% των πολιτών εκτιμά ότι τα πράγματα επιδεινώθηκαν τον τελευταίο χρόνο) και της κοινωνικής ασφάλισης (όπου αντίστοιχη άποψη έχει το 70%).

Γενικότερα, οι δείκτες αποδοχής της διακυβέρνησης εμφανίζονται μειωμένοι, αφού η ικανοποίηση από την κυβερνητική διαχείριση της οικονομικής κρίσης φτάνει μόλις το 10% (δυσαρέσκεια δηλώνει το 89%), ενώ και η πολιτική επιλογή του Μνημονίου εκτιμάται πλέον από την κοινή γνώμη ότι δεν ήταν «μονόδρομος» αλλά υπήρχαν και άλλες πολιτικές επιλογές (63%).

Σε ό,τι αφορά στους εκλογικούς συσχετισμούς που καταγράφονται, πρέπει να ειπωθεί εξ αρχής ότι κινούνται κυριολεκτικά σε μία απολύτως ρευστή κατάσταση. Το 45% του εκλογικού σώματος φαίνεται να έχει σταθεροποιήσει μια (δημοσκοπική) στάση που εκφράζεται με τη δήλωση «Αποχής, Λευκού, Άκυρου». Με αυτό το δεδομένο κάθε αλλαγή στο επίπεδο των εκλογικών συσχετισμών και μάλιστα σε ελάχιστο χρόνο, δεν πρέπει να θεωρείται «έκπληξη». Το ελληνικό εκλογικό σώμα βρίσκεται σε μια διαδικασία αναθεώρησης όλων των πάγιων ιδεολογικο-πολιτικών του στάσεων. Η επιρροή του δικομματισμού φθίνει συνεχώς και είναι άγνωστο αυτή τη στιγμή αν θα έχει «εκλογικές αντοχές» όταν θα έρθει η ώρα της επιλογής. Από την άλλη μεριά, η κατάρρευση του δικομματισμού έχει ανοίξει όλη τη βεντάλια των πολιτικών επιλογών, από την άκρα δεξιά έως την άκρα αριστερά. Η ταυτόχρονη εκλογική ενίσχυση τόσο της Αριστεράς (το εκλογικό άθροισμα ΚΚΕ-ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΤΑΡΣΥΑ-ΔΗΜ.ΑΡ. φτάνει το 20%, αν συνυπολογιστεί και αυτό των Οικολόγων-Πράσινων ανεβαίνει στο 23.5%) όσο και της «ριζοσπαστικής έως άκρας δεξιάς» (το άθροισμα ΛΑΟΣ – Χρυσής Αυγής αγγίζει το 9% περίπου) δείχνει μια νέου τύπου «εκλογική πόλωση» ένθεν κακειθεν του «παλαιού δικομματισμού», η δυναμική της οποίας δεν έχει ακόμα φανεί συνολικά.

Η νέα «εκλογική πόλωση» που διαμορφώνεται στο εκλογικό σώμα θα έχει, απ'όσο φαίνεται τις επιπτώσεις της σε όλα τα πολιτικά μορφώματα που πολιτεύονται «συστημικά». Ήδη, οι επιπτώσεις στο ΠΑΣΟΚ και στην εκλογική του συνοχή φαίνονται μεγάλες. Η παράταση της σημερινής πολιτικής μειώνει με αυξητικούς ρυθμούς την πτώση του ΠΑΣΟΚ, έτσι ώστε να μην αποκλείεται μέσα στους αμέσως επόμενους μήνες να βρεθεί στη δεύτερη θέση της πρόθεσης ψήφου. Η Δημοκρατική Συμμαχία της Ντ.Μπακογιάννη έχει πλέον μικρές πιθανότητες καταγραφής στην εκλογική σκηνή. Το κόμμα του Φ.Κουβέλη, η Δημοκρατική Αριστερά (ΔΗΜ.ΑΡ), φαίνεται να ταλανίζεται από το δίλημμα αν πρέπει να συμπεριφερθεί «συστημικά» ή πρέπει να τονίσει τις αντιπολιτευτικές του θέσεις. Αν το βάρος κλίνει στην πρώτη επιλογή το αποτέλεσμα θα είναι παρόμοιο με αυτό της Ντ.Μπακογιάννη.

Ανάλογα πρέπει να είναι αυτή τη στιγμή και τα διλήμματα του Αντ.Σαμαρά. Το κόμμα της ΝΔ ισορροπεί σε ένα «τεντωμένο σκοινί» μεταξύ της οργανικής συστημικής του θέσης ως ενός εκ των δύο πόλων του δικομματισμού και της «αντι-μνημονιακής» του τοποθέτησης. Η ισορροπία αυτή δεν φαίνεται να αποδίδει, αφού το ίδιο το πολιτικό σύστημα σήμερα δεν μπορεί να λειτουργήσει με πολιτικό εργαλείο τον «δικομματισμό». Επομένως, χρειάζεται ένα άλλο σημείο ισορροπίας. Τη χρυσή αυτή τομή το κόμμα της ΝΔ την ψάχνει ακόμη, όμως η μεταβατική περίοδος που βρίσκεται δημιουργεί «κενά» προς τα δεξιά της, αλλά κυρίως προς τη λεγόμενη «αντιπολιτική συμπεριφορά» (αποχή, λευκό, άκυρο).

Η «κινούμενη άμμος» του εκλογικού σώματος αναμένεται να ενταθεί ακόμη περισσότερο τις επόμενες εβδομάδες. Ας περιμένουμε και νέες διαφοροποιήσεις, αλλά και αυξομειώσεις ποσοστών σε όλους τους χώρους.

Χρ.Βερναρδάκης
Επιστημονικός Σύμβουλος της VPRC
Επίκουρος Καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης ΑΠΘ